

Verklarende woordenlijst Judicieel Protocol 1571/1572:

absentis tanquam presentes = afwezig zowel als aanwezig
absolveren = vrijspreken
actum die et coram quibus ut supra(87) = gedaan op bovengenoemde dag en in aanwezigheid
van bovengenoemden
ad agendum et defendendum cum clausulis ad lites (14) = om te handelen en te verdedigen
volgens de bepalingen zoals in rechtsgedingen gebruikelijk
adherenten = aanhangers, medestanders
admitteren = toelaten, toegang verlenen
afguding = boedelverdeling
afscheid = overeenkomst waardoor een (rechts)zaak wordt beëindigd
aftoch = aftrek, mindering
ageren = handelend optreden
ahem = aam = inhoudsmaat, vochtmaat
aling = geheel
Alterhemmel = markegebied Lintelo-De Heurne
anderde = andere, tweede
angemaister fulmechtich(42v.)= aanverwante? gevolmachtigde
anhanck = bijgevoegde bepaling
anherung = in eigendom nemen
(an)panden = beslag (laten) leggen
apen dage = de tijd waarin alle rechtshandelingen waren toegestaan
approberen = goedkeuren
argelist = bedrog, kwade opzet
assessor = bijzitter, tegeder, keurnoot
aviserungh = vermaning, waarschuwing

backen = wang, kaak
bavengerort = bovengenoemd
behach = behagen, welgevallen
behaft = in beslag genomen, gevangen genomen
behalt und gewalt = vrije beschikking
beholtlich= met behoud van, behoudens
beneficie = voorrecht, uit gunst verleend recht
berort = genoemd
besatigen = beslag leggen
besate ind ontsate = beslaglegging en opheffing daarvan
besetten en in kummer leggen = beslag leggen
beslatener tidt = er werd tijdens de adventstijd en de vastentijd geen eed afgenomen
bespier = belemmering, beperking
bespreken = in rechte aanspreken, aanspraak maken
bestaden = uitbesteden, bekrachtigen
bestemoeder = grootmoeder
bevaren = bedreigen
blote naickte salvatie = openlijk voorbehoud
blote schriftlige materie = openlijke schriftelijke verklaring
bow = bouw = oogsttijd
borchtal = borgtocht, borgstelling
brocken = overtreding, boete

broeckheerde (77) = beheerder/opzichter van een stuk broekgrond/weidegrond
burpennong (113) = geldelijke bijdrage die door de gezamenlijke burens moest worden betaald

casseren = ongeldig verklaren, uit een ambt ontzetten

causa domini = zaak van de (lands)heer

caveren = garant staan

cedeel, cedula = bewijsstuk

certificatie = bevestiging

cesseren = ophouden vervallen

citatio = dagvaarding, daging

citra consensum in debite deses gericht(48) = zonder vereiste toestemming/goedkeuring van dit gericht

clausulen substituonis (10) = plaatsvervangende bepalingen

compareren = in rechte verschijnen

condemneren = veroordelen

constituent = persoon die iemand aanstelt

contumacia que dolo carere debet (11v) = onopzettelijke weigerachtigheid

contumacie = ongehoorzaamheid aan gerechtelijke bevelen, veroordeling bij verstek

contrastraf = tegenbewijs, verweer

convenieren = overeenkomen

cu[m] cla[usulam]? de rato (17) = met goedgekeurde bepalingen

cum clausulis ad lites et potestate substituendi solit et consuetis. Et clausula de rato sub hypotheca etc. (52v, 90) = met bepalingen te handelen zoals in rechtsgedingen gebruikelijk. En met de bepaling te handelen onder borgstelling

cum clausula substituendi (115) = met de plaatsvervangende bepaling

cum potestate substituendi (90, 115) = met volmacht om op te treden namens iemand

cum suis = met de zijnen

dale dingen = ontbinden, beëindigen

derogeren = afbreuk doen

desolaet = ontredde toestand

die ut supra = op bovengenoemde dag

dinckplichtich = verplichting om voor het gericht te verschijnen

dingen = in rechte aanspreken

dispositie = beschikking

dode hand = het onvervreemdbaar zijn (vaak geestelijke goederen)

dolus malus = met kwade opzet

doren = durven

drost = bestuurder van een drostambt of heerlijkheid

ehestand = het afleggen van een eed, onder ede staan

eodem ut supra = als boven vermeld

erfarne der lantrechten = deskundige in het landrecht

erftalig = bij een erfdeel horend

erren = vergissen

estimeren = schatten, begroten

examineren = ondervragen, verhoren

exceptional materie = buitengewoon onderwerp

exceptionsschrift = buitengewoon geschrift

excusatie = verontschuldiging

executie = voltrekking, uitvoering
exhiberen = vertonen, óverleggen, indienen
ex lege conducti (25) = volgens het pachtrecht

factum = het gebeurde
falueren = de waarde schatten
feil oder mangel = nalatigheid, tekortkoming
fellich ind verwonnen = schuldig en in het ongelijk gesteld
ferien und vacantien des bowes = in de oogstijd (bow) werd er gewoonlijk geen rechtszitting
gehouden

ferst = uitstel
forum declineren = de bevoegdheid van de rechtbank afwijzen
fulmechtich = gevolmachtigde

geborlich/geburlick = behoorlijk, gebruikelijk
gefelt = gevecht
geleide (63v.)= vrijgeleide
gelimp = betamelijkheid
gerichtsschien = gerechtelijke verklaring
gesinnen = verlangen, begeren, eisen, in rechte aanspreken
gicht = gerechtelijke verklaring
gast = iemand die buiten het rechtsgebied valt
goirden = gaarde, stuk tuingrond
gutliche dach = de dag waarop een schikking wordt getroffen

haftung = hechtenis
Hairtluide = inwoners van de buurtschap Haart
hand, halm und mond = een overeenkomst bekrachtigen door handslag, het wegwerpen van
een halm en mondelinge belofte
handtastung = bekrachtiging door handslag
handwoonge = gewapend handgemeen
heller = kleine zilveren munt
herediteit = erflijkheid
huisgerackheiden = huisraad, inboedel
hoeft ter bancken gekert = een geschil aanhangig gemaakt bij hetgericht

indracht = schade, afbreuk
in essen = in stand
in fine judicij (76v) = ter beëindiging van de rechtszaak
in kommer leggen = beslag leggen
in latiori et meliori solita et consueta forma (65, 85v) = met uitgebreidere gewoontelijke en
gebruikelijke rechtsregels
inleiding und anherung = in bezit stellen en in eigendom nemen
intention = oogmerk, bedoeling
interesse = schade, nadeel
in veni administrationis et officij (38v) = met verlof van de administrator en het ambt?
itzig = huidig
itzunder (78) = nu ter tijd

judicio sisti et indicatum solvi (34v.) = ik ben voor hetgericht verschenen en heb reeds betaald

juratoriam cautionem (16v)= belofte van borgstelling
juravit = de eed afgelegd
kavenstede = kleine boerderij, vaak behorend bij een in de marke gerechtigd goed
kluppel = knuppel
koernoten = bijzitters die toezien op het goede verloop van een rechtszitting
kommerloes = onbelast
kroen = gouden munt van Franse oorsprong

landwer = verdedigingswal die vaak ook de grens van een (marke)gebied vormde
lauderen = prijzen, loven
liefserven = liefelijke kinderen/erfgenamen
litem to contestiren (42v) = antwoord op een aanklacht geven
litis consorten (10v.)= bij een rechtszaak betrokken personen
loesen = inlossen
loflick = geloofwaardig
lose = inlossing van een pand

mode maken = te moede maken, ontmoedigen
moderatie = regeling, ook: verzachting, matiging
moie = tante
molder = inhoudsmaat (4 schepel), oppervlaktemaat (4 schepelzaad)
mombar = voogd, gevolmachtigde, zaakgelastigde

namhaftich = met name bekend
nemo comparuit = niemand is verschenen
nhie = nieuwe
nichtig = nietig

oest = oogsttijd/augustus
ob defectum probationis (58) = wegens gebrek aan bewijs
oirbodich = bereid
oirvhede = onder edeverklaren dat men geen aanspraak zal maken op schade die is ontstaan door de hechtenis
olden schilt = gouden munt van Franse oorsprong
onbehaelt 14 dage voor of na = binnen een termijn van 2 weken ervoor of 2 weken erna
onbeheven = met uitzondering van
onbenomen = niet verantwoordelijk
onbestaet = niet aan een oordeelwijzer toegewezen
ontrichtung = het nakomen van geldelijke verplichtingen
ontstaan = afstuiten
ontweren = verdedigen, verweren
onversuempt = niet in gebreke blijvend
ordelwiser = persoon die door het gericht wordt aangesteld om, na raadpleging van de omstanders en andere getuigen, het oordeel uit te spreken dat 'gevonden is': het vonnis

panden/penden = gerechtelijk beslag leggen
pantfellich = boete verschuldigd
pantkerung = verzet in rechte tegen een beslaglegging
pantleverung = oplevering van een pand waarop beslag is gelegd

pantslietung (112) = beslechting van een conflict over een beslaglegging
pantsterckung = bekrachtiging van een beslaglegging
pars adversa (9)= tegenpartij
pater = vader
pauper = armlastige
pendung = beslaglegging
pene = straf, boete
pensie = pachtgeld
persisteren = volharden
pr(a)eut in actis(19) = vooruitlopend op de zaken
principaal = eerstverantwoordelijke, eerste woordvoerder
principaal sachwolder = voornaamste zaakwaarnemer/zaakvoerder
proper = eigen/persoonlijk
prosequeren = gerechtelijk vervolgen
provisor = armenmeester
pure et simpliciter sine dolo et fraude vel sinistra machinatione (38v) = oprecht en eenvoudig,
zonder list en bedrog of slinkse manipulaties
purgeren = rechtvaardigen, van schuld zuiveren

quartkanne = inhoudsmaat voor dranken
quote = evenredig aandeel

ratificeren = bekrachtigen
reaell und effectuael executie(60) = werkelijke en daadwerkelijke uitvoering
recuseren(63) = verwerpen, weigeren, onbevoegd verklaren
reide ind onreide guidt = roerend en onroerend goed
renunciatie = opzegging, afstand doen van verder procederen of van een erfenis
repliceren = van antwoord dienen
requireren = in rechte vorderen
retracteren = herroepen, intrekken
rhodesletten (79v)= slieten(=rondhouten balken) afkomstig van gerooide bomen?
richten noch gichten = rechtspreken noch iets in rechteverklaren

salvatie (32v, 96v)= voorbehoud
scheidesfronden = scheidslieden, bemiddelaars
scripsi literas (40)= ik heb een brief geschreven/letterlijke tekst??
sententie = vonnis, gerechtelijke uitspraak
sich krodigen = zich mee bemoeien, zich bekommeren
sich laten gelusten = zich verstouten
signat = schriftelijke verklaring, overeenkomst
Sint Jakob = 24 juli
Sint Jan/Johan = 24 juni
Sint Martin = 11 november
Sint Michaelis = 29 september
Sint Peter en Paulus = 29 juni
snietskule = zaagkuil
solveren = afdoen, vereffenen
statholder =.plaatsvervanger
stuehr und fullast = steun en hulp
stefliche gerichtsdach = de vastgestelde/aangewezen zittingsdag van het gericht

sub spe concordie = in de hoop op een (minnelijke) schikking
suspitie = verdenking, argwaan
suspitio notaria(63) = wantrouwen t.a.v. het geschrevene
sustineren = beweren

tertio = ten derde
tins = verplichting die op een goed ligt
trisoir = buffetkast
tucht = vruchtgebruik
tuchtische wise = in vruchtgebruik
twispaltich = op twee gedachten hinkend, onzeker, tweedracht

ungewarde hant = niet gerechtigd tot iets
upbaden (57)= ontbieden
upbadung = ontbieding, beslaglegging
upberoirte = bovengenoemde
upkondigen = aanzeggen, in kennis stellen
uplatung = overdracht van eigendomsrecht
uthgaen en vertegen = afstand doen
uthgudigen = uitkeren van een erfdeel waaropmen recht heeft
uthreidung = uitbetalingh, uitkering

vacat (30) = ambtelijke verrichting
vacat quia non citatus (39)= (de gedaagde) is er niet omdat hij niet gedagvaard is
vechtbroick = geweldsdelict en de boete daarop
verafscheiden = beslissen, overeenkomen
verificeren = de echtheid of juistheid onderzoeken
vernenen = ontkennen
verschennen rente = verlopen/achterstallige rente
vertegen = afstand gedaan
vertichnisse = afstand
verwilkoren = bewilligen, toestemmen
vestenisse = bevestiging, bekrachtiging
vhime roggen = 100 garven rogge
vide plura in fine judicij (15v)= zie voor meer in de einduitspraak
vide plura infra (7v)= zie voor meer hieronder
voirsprecken = verdediger, pleiter, woordvoerder
voogd = ambtenaar belast met het toezicht op de openbare orde
vot = voet (oude lengtemaat van 30 cm)

wachten ind waren = toezien op de uitvoering van een gerechtelijke uitspraak
warschap = borgstelling
wette = kennisgeving
whaer = recht op een aandeel in de marke, waarborg, woordvoerder
wilner = weleer, wijlen
wulfboom (nu Wolboom) = deel van de buurtschap Dale richting Vennebulten